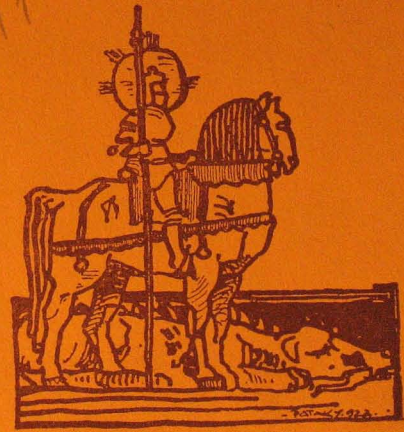

13
344
SGARDELLI

PÁRBAJKÓDEX

185
1841

TIZEDIK, BŐVÍTETT KIADÁS
AZ 1940. A-46. BECSÜLETÜGYI SZABÁLYZAT ALAPJÁN

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET RT.

1975
1841

SGARDELLI

PÁRBAJKÓDEX

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL
A LOVAGIAS ÜGYEK ELINTÉZÉSÉNÉL FIGYELEMBE JÖVŐ
KATONAI SZABÁLYOKRA ÉS RENDELETEKRE

A M. KIR. HONVÉDSÉG ÉS A M. KIR. CSENDŐRSÉG
BECSÜLETÜGYI SZABÁLYZATA
ALAPJÁN

(1940. évi A—46. Bü. Szab.)

TIZEDIK, BŐVÍTETT KIADÁS

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T.

397 SZ.

194

KÖTELES PÉLDÁNYZ

A/46. BECSÜLETÜGYI SZABÁLYZAT, FÜGGELEK, I. FEJ. 1. PONT.

„A tisztikar egységének folyománya az, hogy az egyes tisztek cselekményei elválaszthatatlanok a tisztikar hírnevétől és tekintélyétől.

Eppen ez okból jut különös jelentőséghez a tisztikar tagjainak a lovagias ügyekben tanúsított magatartása. Ezekben az ügyekben ugyanis a tisztikar minduntalan közvetlen érintkezésbe jut a polgári társadalomnak a lovagias eljárás szükségességét elismerő előkelő rétegeivel.

A lovagias ügyekben szereplő tisztek tekintésük magukat az állástekintély letéteményeseinek, ne tévesszék szem elől a tisztikarban ápoltnemes hagyományokat, intézzék el a rájuk bízott becsületügyet mindenkor lelkiismeretesen, igazságosan, gyorsan, és öregbítsék ezáltal is a tisztikar hagyományos jóhírnevét és tekintélyét.“

Felelős kiadó: Hampó József igazgató.

Fővárosi Nyomda Rt. Felelős vezető: Duchon János.

EMLÉKLAP

PÁRBAJKÓDEXEM
ELHUNYT AJÁNLÓINAK.

BAADEN ANTAL
ezredes

Horkai és Melléthei BARNÁ KORNÉL
ezredes

Szigethi BARTHOS ISTVÁN
tábornok

Békási BÉKÁSSY IMRE
ezredes

vitéz GOMBOS ZOLTÁN
tábornok

Csikszentsimoni LAKATOS LÁSZLÓ
alezredes

Nyirjesi LÉTAY GYULA
altábornagy

BÁRÓ PÖLLNITZ OTTÓ
főhadnagy

DE POTT GUSZTÁV
ezredes

Gálfalvi RÉTHY ZSOLT
tábornok

Nagyidai SÁVOLY JÁNOS
altábornagy

Szeverini SORSICH BÉLA
gyalogosági tábornok

VASS-WIBLINGER JAKAB
tábornok

vitéz TERSZTYÁNSZKY ÖDÖN
ezredes

nemes ZULAWSKY ELEMÉR
tábornok

AJÁNLÁSOK

*De Sgardelli Caesar alezredes úr
Párbajódexében lefektetett elvekkkel
minden tekintetben egyetértek:*

Hochetschi ABENDORFF RICHÁRD százados, s. k.
bárá APOR FERENC őrnagy, s. k.

Vitéz Prákfalvi ARÁDY ISTVÁN ezredes, s. k.

Vitéz BALOGH SÁNDOR altábornagy, s. k.

Vitéz Nagybaconi BALÓ ZOLTÁN ezredes, s. k.

Sepsiszék-nagyborosnyói BARTHA LAJOS altábor-
nagy, s. k.

Vitéz Kükemezei és Topolylucskai BÁNÓ KÁLMÁN
tábornok, s. k.

Szászkaányai BÁSZEL AURÉL tábornok, s. k.

Marcinfalvi BENDA TIBOR őrnagy, s. k.

Vitéz Bati BERKÓ ISTVÁN ezredes, s. k.

BERTHY LÁSZLÓ ezredes, s. k.

Berzevicei és Kakaslomnici BERZEVICZY GÁBOR
alezredes, s. k.

Doberdói BÁNLAKY JÓZSEF altábornagy, s. k.

Rajeci BURRIAN MIHÁLY cs. és kir. kam.,
tábornok, s. k.

- CSOKONAY BÉLA alezredes, s. k.
 Vitéz DOBOS REZSŐ ezredes, s. k.
 Nemes FARKAS ALADÁR ezredes, s. k.
 GALOSY GUSZTÁV alezredes, s. k.
 GESZTÖDY ALFRÉD ezredes, s. k.
 Giczi, Assa- és Ablánczkürti GHICZY ISTVÁN
 alezredes, s. k.
 Görgői és Toporczi GÖRGEY VIKTOR ezredes, s. k.
 HAINISS JÓZSEF alezredes, s. k.
 Vitéz Tiszabeői HELLEBRONTH ANTAL tüzérs.
 tábornok, s. k.
 Kézdizsentléleki JAKÓ ZOLTÁN alezredes, s. k.
 Bozsoki KARÁCSONY PÁL ezredes, s. k.
 Vitéz Szerdahelyi KESSERÜ ISTVÁN vezérkari
 ezredes, s. k.
 Balásfalvi KISS FERENC altábornagy, s. k.
 Vitéz Ujthordai KOVÁTS BÉLA altábornagy, s. k.
 KOHUT IMRE alezredes, s. k.
 KÖRÖS ISTVÁN alezredes, s. k.
 Felső és Magyarmachkási LEŐCHEY KÁLMÁN
 ezredes, s. k.
 Vitéz LIPCSEY MÁRTON tábornok, s. k.
 Nemes MARTSA DÁNIEL ezredes, s. k.
 Vitéz Zsarolyáni MÁRTON ERNŐ őrnagy, s. k.
 Vitéz Pávai MÁTYÁS SÁNDOR altábornagy, s. k.
 NÁNDORFY OSZKAR alezredes, s. k.

- Kisócsai és Nemesócsai MATOLCSY ELEMÉR
 alezredes, s. k.
 MAYR JÓZSEF őrnagy, s. k.
 Homonnai PERCZEL SÁNDOR alezredes, s. k.
 Pustadomaházi PÉTER ALFRÉD ezredes, s. k.
 báró PODMANICZKY PÉTER alezredes, s. k.
 POGÁNY SÁNDOR alezredes, s. k.
 Gyerkényi PYBER BÉLA alezredes, s. k.
 Vitéz RÁDY JÓZSEF ezredes, s. k.
 Ruhmwerthi RAPAICH DEZSŐ ezredes, s. k.
 REGÖCY SÁNDOR ezredes, s. k.
 Vitéz REÖK ETELE alezredes, s. k.
 Vitéz Illenefalvi SÁRKÁNY JENŐ altábornagy, s. k.
 báró STANDACH ADOLF ezredes, s. k.
 Vitéz Liptószentiváni SZENT-IVÁNY MIKLÓS
 ezredes, s. k.
 SCHENKER ZOLTÁN ezredes, s. k.
 TAKATSY GYÖRGY altábornagy, s. k.
 TÜRCK KÁROLY alezredes, s. k.
 báró UNGÁR KÁROLY ezredes, s. k.
 URHEGYI ANTAL tábornok, s. k.
 VALY MIKLÓS ezredes, s. k.
 WRÓBLEVSZKY ELEK vezérkari ezredes, s. k.
 Zichi és Vásonykeői gróf ZICHY HERMAN
 alezredes, s. k.
 Roglaticai ZLINSZKY SÁNDOR ezredes, s. k.

ELŐSZÓ.

Lovagias ügyek helyes elintézésének felelőssége teljes egészében a megbízottak vállain nyugszik. A felelősség kérdése fokozottan előtérbe lép, míhelyt a honvédség tiszti állományához tartozó ellenfelek lovagias ügyéről van szó. A megbízottak ténykedése ugyanis pontosan meghatározott szabályokhoz van kötve. Ezeket a katonai szabályokat minden kétséget kizáró módon ismerni kell. Csak az intézhet el katonai szempontból minden tekintetben kifogástalanul lovagias ügyet, aki ezeket a katonai szabályokat feltétlenül és teljes bizonyossággal uralja.

Ha egy lovagias ügyben katonai személyek szerepelnek, annak elintézése, különösen a formák pontos betartása tekintetében, körültekintően gondos munkát igényel. Félreértések elkerülése végett meg kell állapítanom, hogy a katonai Becsületügyi Szabályzatnak az a kötelete, hogy tiszt, vagy tisztjelölt (hasonló állásúak), egyaránt vonatkozik mind a tényleges szolgálatot teljesítő tisztikarra, mind pedig a honvédség nyug. állományú, szolgálatonkívüli, vagy tartalékos tisztjeire. A szabályzat ugyanis e tekintetben semmiféle megkülönböztetést nem tesz, mert hiszen becsületügyi szempontból teljesen mindegy, hogy a tiszt milyen állományviszonyba tartozik. Ezek alapján kétségtelen tény, hogy tisztek lovagias ügyeket csak olymódon vezethetnek minden kétséget kizáróan helyesen, ha azok elintézésénél egy olyan Párbajkódex szabályait tartják szem előtt, mely a katonai Becsületügyi Szabályzattal teljes összhangban áll.

Párbajkódexem szigorúan az új, 1940. évi A—46. Becsületügyi Szabályzat és az ezzel kapcsolatosan a m. kir. honvédségben kiadott rendeletek szellemében készült. Teljes felelősséggel állítom, hogy aki e Kódex irányelveinek betartásával intéz lovagias ügyeket, még külön katonai megítélés szempontjából is helyesen jár el, mert Párbajkódexem első sorban a katonai szabályok pontos betartására tartalmaz megbízható irányításokat és mintákat, az erre vonatkozólag kiadott katonai rendelkezések alapján.

Egy évtizednél hosszabb ideig voltam több becsületügyi választmány tagja, hosszú időn át ezredem becsületügyi választmányának elnöke, számtalan lovagias ügynek intézője, kard- és pisztolypárbajok vezetője, különböző becsületügyekkel kapcsolatos bíróságok elnöke, tagja és előadója. Becsületügyekről sok előadást tartottam a tisztikarok előtt, tiszti továbbképző tanfolyamokon, sportklubokban, önkéntesiszkolákban mint vívótanár, sokat, igen sokat olvastam és írtam már a becsület védelméről. Sok évi tapasztalataimat — sohasem azonban egyéni véleményemet — akarom az elvek gyakorlati alkalmazására rendelkezésre bocsátani, hogy azok a lovagias eljárások útvesztőiben irányításul szolgálhassanak.

Különösen felhívom a figyelmet az egyes mintákra, amelyek kétes esetekben biztos irányítást nyújthatnak.

Jelen kiadás megjelenésekor katonai szolgálatot teljesítő, Párbajkódexemet a Szolgálati Szabályzat, a m. kir. honvédség számára I. Rész 63/c. pontja értelmében a m. kir. honvéd Vezérkar Főnökének előterjesztettem és a 65.000 Eln. Vkf. Fbű. 1940. szám alatti rendeletével, annak kiadására engedélyt kaptam.

Budapest, 1940. évi október havában.

SGARDELLI
ny. alezredes.

TARTALOMJEGYZÉK.

Emléklap az elhunyt ajánlóknak	III
Ajánlások	V
Előszó	VIII
Tartalomjegyzék	X
Betűsoros tárgymutató	XIII
Minták jegyzéke	XVI

ELSŐ RÉSZ.

A lovagias eljárás.

I. A párbaj	1
II. A sértésekről ..	4
III. A sértett fél jogairól	7
IV. A sértő fél kötelelességeiről ..	8
V. A provokálás ..	9
VI. A fegyverek	22
VII. A megbízottak kötelelességei	24
VIII. A kat. becs. válsasztmányok tanácsadása	34

MÁSODIK RÉSZ.

A fegyveres elintézés. (Kard.)

IX. A kardpárbaj ..	37
X. Kardpárbaj szúrás nélkül	37
XI. Kardpárbaj szúrással	42

HARMADIK RÉSZ.

A fegyveres elintézés. (Piszt.)

XII. A pisztolypárbaj ..	44
XIII. Pisztolypárbaj előnyomulással ..	47
XIV. Pisztolypárbaj szilárd állásponttal ..	50

NEGYEDIK RÉSZ.

Becsületügyi választott bíróságok.

XV. Itélkezés becsületügyekben	52
XVI. A becsületbírótság ..	53
XVII. A párbajbírótság ..	61
XVIII. A fegyverbírótság ..	64

ÖTÖDIK RÉSZ.

XIX. Fontos tudnivalók a lov. ügy. helyes elintézéséhez, katonai vonatkozásban	67
Gyors elintézés	68
Egyoldalú elintézés	69
Politikai ügyek ..	71
Mentelmi jog	71
Bocsánatkérés vagy párbaj	71
Lelkészek lov. ü... ..	72
Magyarázatkérés ..	72

Oldal

Tanácskérés	73
Ittas állapot	73
Rendőrtisztek lov. ü.	73
Szabályzat nem ismerés	74
Becsületbírótságban tiszték	74
Megbízás vállalása ..	75
Tényállás felderítése	75
Megbízottak kifogásolása	77
Americanás tagok ..	79
Előjáró és alárendelt lov. ü.	80

HATODIK RÉSZ.

Lovagias ügyek jegyzőkönyvei.

XX. A jegyzőkönyvekről általában	82
Minták: Jgyzk. fegyverbíróssággal kardpárbajhoz	88
Jgyzk. tiszték között	97
Jgyzk. békés elintézéshez	100
Jgyzk. személyes bocsánatkéréssel ..	102
Jgyzk. kardpárbajhoz	105
Jgyzk. pisztolypárbajhoz	108

HETEDIK RÉSZ.

Kiegészítés.

XXI. A becsületügyi szabályzat ismertetése	111
--	-----

Oldal

A becsületügyi eljárás célja és hatálya	111
A becsületügyi szabályzat hatálya ..	111
Megelőző bűnvádi eljárás után becsületügyi elbírálás	112
Rendfokozatból elbocsátás bü. eljárás nélkül	112
Becsületügyi eljárás megindítása	113
Becsületügyi eljárás elrendelésére jogosult parancsnok ..	114
A jogosult parancsnok kötelelességei feljelentés esetén ..	118
Az eljárás alatt álló jogai és kötelelességei.	119
A védő jogai és kötelelességei	121
A tényfelderítő eljárás elrendelése ..	123
Becsületügyi válsasztmányok	124
A tisztgyűlés rendeltetése	126
A tisztgyűlés lefolyása	126
Intézkedések a tisztgyűlés határozata alapján	132
A végtárgyalás célja	133
Becsületügyi tanácsok általában ..	134
Ujrafelvételi eljárás	137

	Oldal		Oldal
Tiszti rendfokozatról lemondás ..	139	Tiszt és lelkész közötti békéltető eljárás	158
Rehabilitálási eljárás	142	Bejelentési kötelesség	159
Rehabilitálási kérvény	147	Lovagias ügyek elbírálása	161
XXII. A becsületügyi szabályzat függelék	149	Mulasztások elbírálása	164
Lovagias ügyek intézése általában	149	XXIII. A polgári büntető-törvénykönyv ..	164
Tisztek közötti lovagias ügyek intézése	150	XXIV. A párbajorvos ténykedései	166
Tisztek és honvédtisztviselők közötti lovagias ügyek intézése	154	Forrásművek	171
Tisztek és becsületügyi eljárás alá nem tartozók lovagias ügyei	155		

MELLÉKLET.

Áttekinthető kimutatás lovagias ügyek elintézéséhez. (Táblázat.)

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ a SGARDELLI-PÁRBAJKÓDEX-hez.

A számok a Kódex megfelelő oldalainak számait jelentik.

	Oldal		Oldal
A		D	
Alaptalan kihívás	6	Diszkvalifikálás	53
Állásbecsület	111	Diszkvalifikáló határozatok	53
B		E	
Becsületbíróóság	52	Egyszerű (elsőfokú) sérülés	5
Bü. eljárásnak alávetett egyének	111	Elégtételadási képesség	61
Bü. választmányok közreműködése	34	Elintézési mód publikálása	161
Bü. választmányok tanácsának igénylése ..	34	Életre-halálra párbaj	40
Bü. választmányok tanácsa	34	Első összecsapás	69
Bü. választmányok véleménye	34	F	
Becsületügyi vizsgálat ..	111	Fegyveres elintézés joga ..	7
Békés elintézés	100	Fegyveres elintézés esetei ..	7
Bocsánatkérés	105	Fegyverek megtöltése ..	23
Bűnvádi vizsgálat	164	Fegyverek választása ..	23
Bíróság elé vitt lovagias ügy	7	Felelősség	149
Békéltetési kísérlet	38	Fenygetés bántalmazással ..	5
C		Fegyverbíróóság	64
Csütörtök	46	Fegyverek	22
Célpont megnevezítés ..	48	G	
		Golyóváltások megállapítása	45
		Gyalázás	5

	Oldal		Oldal
H			
Helyettesítés	6	Megbízatás elvállalása ..	75
Harcképtelenség	166	Megbízottak értesítése ..	14
Halálos párbaj	45	Megbízottak jelentéstétele	99
I			
Igen súlyos sértés	5	Megbizólévlél	14
Írásban elkövetett sértés	4	Magyarázatkéző eljárás	72
J			
Jegyzőkönyvekről általán-		Megzavart párbaj	50
ban	82	Megbízottak kötelességei	24
Jogosult par.nok	141	N	
K			
Közös állásbecsület	149	Női becsület	2
Kardok fertőtlenítése ..	39	Női párbaj	2
Kardok megvizsgálása ..	39	O	
Kardpárbaj szúrás nélk-		Orvosi bizonyítvány	167
kül	37	Osztályozása a sértésnek	5
Kardpárbaj szúrással ..	42	P	
Katonai Becsületügyi Sza-		Párbaj intézménye	1
bályzat	111	Párbaj	1
Kibékülés	38	Párbajfeltételek megállá-	
Kötszerek elhozatala	166	pítása	105
L			
Lov. ü. elintézésének		Párbaj befejezése	50
publikálása	19	Párbaj helye	38
Lovagias ügyek kivizgá-		Párbajképesség	74
lása	111	Párbajkép. kétségbevo-	
Lov. ügyek befejezése	146	nása	74
Levélbeli provokálás	16	Politikai ügyek	71
Lovagias formák	146	Polgári becsületbírótság ..	53
Levegőbe való lövés	47	Párbaj célja	1
Lövés menetközben	49	Párbajorvos	166
		Provokálás	9
		Politikai ügyekben pár-	
		bajsegéd	71
		Párbajkardok	37
		Párbajpisztolyok	45
		Párbajszabályok megsér-	
		tése	51

	Oldal		Oldal
Pisztoly, előnyomulással			
Pisztolypárbaj szilárd ál-	47	T	
lasponttal és szabad lö-		Tanács igénybevétele ..	34
véssel	50	Tanácsadás joga	34
Pisztolyok helyszínre vi-		Tanácsnyújtás	34
tele	46	Tartalékos tiszt helyzete	149
Pisztolyok töltése	46	Távolság meghatározása ..	7
Párbajbírótság	61	Testületek elégtétele ..	47
Polgári büntetőtörvény-		Tettleges bántalmazás ..	5
könyv	164	Tényállás földériteése ..	149
R			
Rendkívüli párbajok	37	Tényállás leírása	11
Rendőrtisztek lov. ü.	73	Tiszti állásbecsület	149
S			
Segédek felelőssége	24	Titoktartás	26
Sajtó szerepe	33	Tanuk	25
Sértett fél jogai	7	Tárgyalás helye	28
Súlyos (másodfokú) sér-		Tettleges bántalmazás ..	5
tés	4	U	
Sértések fokozatai	5	Ügyirat kiadása polg. hat.	111
Sértő fél kötelességei ..	8	Utazás incidensek után	17
Segédek kötelességei ..	24	V	
Szabályok ismertetése ..	74	Vegyes becsületbírótság ..	53
Segédek változtatása ..	26	Vérrokonok párbaja	19
Sajtóközlemények	7	Vezetősegéd	48
Szúrás jótalan alkalma-		Vezetősegéd felelőssége ..	45
zása	40	Védő jogai	111

MINTÁK JEGYZÉKE.

Megbízólevél a provokáláshoz	14
Provokáláshoz levél	16
Provokáláshoz távirat	17
A becsületügyi választmány tanácsai	34
A bandázkötések módozatai	36
Pisztolypárbajhoz felállás	48
Becsület- (párbaj-, fegyver-) bíróságokhoz alávető nyilatkozat	56
Becsületbírószági jegyzőkönyvi határozat	60
Párbajbírószági jegyzőkönyvi határozat	63
Fegyverbírószági jegyzőkönyvi határozat	66
Jegyzőkönyv tisztek között, fegyverbírószági ítélet alapján, kard- párbajjal elintézett lovagias ügyhöz	88
Megbízottak nyilatkozata fegyverbírószági döntés alávetéséhez	91
Katonai felterjesztés formája	94
Jegyzőkönyv kardpárbaj után	96
Jegyzőkönyv tisztek közötti lovagias ügyben	97
Katonai felterjesztés formája	99
Jegyzőkönyv bocsánatkéréssel elintézett lovagias ügyben	100
Jegyzőkönyv személyes bocsánatkéréssel elintézett lovagias ügy- ben	102
Bocsánatkérés nyilatkozata	105
Jegyzőkönyv kardpárbajjal végződő lovagias ügyben	105
Jegyzőkönyv pisztolypárbajjal végződő lovagias ügyben	108
Jegyzőkönyv pisztolypárbaj után	110
Katonai felterjesztés formája	110
Szavazójegyek szövege	130
Rehabilitálási kérvény	147
Párbajorvos szerelékei	167
Párbajorvos fertőtlenítő eszközei	168
Párbajorvos műszerei	168
Párbajorvos kötszerei	168

Első rész.

A LOVAGIAS ELJÁRÁS.

I. FEJEZET.

A párbaj.

1. Addig, míg törvényeink a becsület védelméről csak igen hézagosan gondoskodnak, addig a párbajok létjogosultságáról beszélni meddő dolog. Nem szándékozom a párbajt, mint szükséges intézményt vagy csalthatalan jogeszközt beállítani, de kétségtelen, hogy addig fenn kell tartani, míg az újabb törvények a becsület védelméről nem fognak behatóbban gondoskodni.

2. Az összes párbajellenes ligák csődöt mondtak és a párbajellenes irodalom erőlködése is hiábavalónak bizonyult. A párbajellenes ligák leglelkesebb szónokai, míhelyst becsületükben lettek megtámadva, fegyverhez nyultak.

3. Ma talán még visszatetszőbb, mint valaha, a párbaj kérdése körül humanisztikus érzelmi húrokat pengetni, mikor egész nemzetek fegyverrel a kézben, a legvadabb harcokat vívták becsületük megóvásáért. Ha ezen igazán nagy párbajokat jogosultaknak minősítették, miért nem akarják az egyéni párbajok jogosultságát elismerni? Az előbbinél egy nemzet, az utóbbinál egy férfi becsülete forog kockán.

4. A párbaj ma, a becsület védelmének egyik leghatásosabb eszköze. Egy nemes viadal, melyet két egyén vív ölö fegyverekkel, előírt feltételek mellett, tanuk jelenlétében.

5. Párbajt csak férfiak szoktak vívni. Nők, bár a törvényen ilyen esetekről is tud, nem szoktak fegyverrel mérkőzni. A női becsület megvédésére a férfi hivatott. Női párbajhoz való segédkezést mindenki joggal visszautasíthat.

6. A viadal egyik előfeltétele, hogy azt a segédek tanácskozása előzze meg. A párbaj csak a tanuk jelenlétében vívható meg. Ezen feltételek nélkül lefolytatott viadalt sem törvényeink, sem a társadalom nem ismeri el párbajnak, hanem közönséges büntetnek minősíti.

7. A párbaj célja: egy megtörtént sértésért elégtételt venni, illetve adni. A sértett küzd, hogy elégtételt vegyen magának, a sértő, hogy elégtételt adjon a sértettnek.

8. Ki vívhat párbajt és ki minősíthető párbajképesnek? Erre a kérdésre határozottan körvonalazott választ adni nagyon nehéz. Általában párbajképesnek tartunk minden férfit, akit a becsülettel összeférhetetlen cselekmények vagy üzemek nem terhelnek s ilyenekért jogerős bírói, katonai vagy polgári becsületbírói ítélettel megbélyegezve nincsen. Párbajvétség vagy politikai sajtóvétség miatt elítéltek mindenkor párbajképesek. Rágalmazásért vagy becsület-sértésért bírósággal jogerősen elítéltek, a megbízottak óhajára becsületbírói elé bocsáthatók, mert lehetséges, hogy ezen társadalmi becsületbírói előtt eljárásuk jóhíszeműségét sikerül bebizonyítaniok. Mindenesetre a párbajképesség megítélésénél a társadalom elfogadott szabályait kell szem előtt tartani. Ha fegyveres elégtételvételtől van szó, a túlzott aggályoskodás, a mindenáron való szépséghibakeresés nem mindig indokolt. Az a sokat hangoztatott kiszólás: „nem akarom lovagá ütni“, nem mindig találó. Sőt, alapos mérlegelés tárgyává kell tenni a segédek részéről, hogy legtöbbször az utolsó pillanatban rendszerint táviratilag, vagy a párbaj színhelyére küldönc útján beérkező följelentések, valamely fél párbajképességére vonatkozólag figyelembe véttessenek-e egyáltalában. Kétes esetekben az elég-

tételadási képesség megállapítását becsületbíróiságra kell bízni.

9. A párbajvívó felek közül az egyik sértett, a másik a sértő. A sértett rendszerint a kihívó, aki a megtörtént sértésért elégtételt kér. Amennyiben kölcsönös sértés esetén a kihívás az egyik fél részéről már megtörtént, a másik fél nem követ el mulasztást, ha a rajtaesett sértésért a formai kihívás mellőzésével csak a megbízottak legelső tárgyalása alkalmával kér megbízottai útján viszont elégtételt. Természetesen ennek nem a megbízottak tárgyalásának későbbi folyamán, hanem a tárgyalás kezdetekor kell megtörténnie.

10. A párbaj színhelyén a vívófeleken, a segédeken és az orvosokon kívül senki sem lehet jelen. Ha a segédek nem bíznak magukban, hogy a párbajt az előírt lovagias szabályok szerint vezetni képesek lesznek, úgy kérjenek fel közös egyetértéssel semleges párbajvezetőnek egy pártatlan s az ellenfelektől teljesen távolálló úriembert, akinek a párbajvezetésben elismert gyakorlata van, — de semmiesetre se engedjék meg, hogy a párbajnál az ellenfeleken, az ügyben eljáró segédeken, az esetleges pártatlan párbajvezetőn és az orvosokon kívül bárki is jelen legyen. Ujabbán az a rossz szokás kapott lábra, hogy az egyes mérkőzéseknek egész nézőközönsége támad. Mesterek tanítványai, barátok, rokonok húzódnak meg az oszlopok mögött. Arra különösen súlyt kell helyezni, hogy a hivatalos funkcionáriusokon kívül senki semmiféle jogcímen ne tartózkodhassék a teremben.

11. Végül nyomatékkal hangsúlyozom, hogy a segédek képzett, gyakorolt sebészorvosokról gondoskodjanak. Az orvos készítse ki műszereit egy megfelelő asztalra öltözzék át műtét-kabátba és készüljön fel még a viadal megkezdése előtt.

II. FEJEZET.

A sértésekről.

12. A sértések fokozatait, a végtelenségbe menő árnyalataival együtt alig lehet szabályokba önteni. Általában minden szó, írás, fenyegető mozdulat, érintés vagy ütés, mely a társadalmi életben egymás iránt kötelező tiszteletet vagy a becsületet támadja, sértésnek minősíthető. Sokszor az udvariatlanság is sértő lehet. Természetesen igen nehéz megállapítani azt a határt, amelynél bizonyos szavak és cselekedetek elvesztik ártatlan jellegüket és közönséges sértéssé fajulnak. A sértés érzés dolga. Függ főleg attól, hogy a sértett mily társadalmi környezetben él és mennyire érzékeny. Azzal a kitételrel: ez nem sértés! legyünk óvatosak, mert ez mindig az egyéntől függ. Az egyik nyugodtan elfogad vaskos gorombaságokat anélkül, hogy sértve érezné magát. A másik már egy élesebben kiejtett ellentmondást célzó indulatszótlól érzi magát sértve. Ez nézet, felfogás és vérmérséklet dolga.

13. Becsületügyi eljárások folyamán, vagy bíróságok előtt tett vallomásokért a kihallgatott tanu lovagias úton, felelősségre csak akkor vonható, ha a sértésnek minősített cselekmények az eljárás tárgyával összefüggésben nem állanak vagy a tárgyilagosságtól eltérően, sértő egyéni véleményt, illetőleg szándékos személyes sértést tartalmaznak.

14. Az országgyűlési képviselők sérthetetlenek, mert az állam nagy érdekei feltétlenül megkövetelik a vélemény teljes szabadságát. Hanem azért ez a szabadság nem jogsítja fel az egyes képviselőket arra, hogy akár a képviselőház vagy a felsőház méltóságát, akár képviselőtársaikat, akik esetleg más politikai elveket vallanak, sérteggessék, vagy a hivatalnokok és polgárok cselekedeteinek megítélésénél kíméletlen vagy sértő modort tanúsítsanak. Ilyen esetekben

a képviselő sérthetlenségi joga dacára is, lovagias felelősségre vonható.

15. Lovagias felfogás szerint általánosságban a sértéseknek három fokozatát szokás megkülönböztetni.

Előfokú: Egyszerű sértés.

Másodfokú: Gyalázás általi sértés.

Harmadfokú: Tettleges bántalmazás általi sértés.

16. Az egyszerű sértésekhez sorolható minden olyan megszólás, vagy vitaközbeni megjegyzés, mely a becsület-érzés megsértését célozza. Udvariatlanság, különösen hölgyekkel szemben, a körülményekhez képest sértésnek minősíthető. Egyébként az egyszerű sértés fogalmáról a vitának tág tere nyílik, miért is a megbízottak kötelessége határozatot hozni.

17. A gyalázás általi sértések már jobban körvonalozhatók. Aki gyalázó szavakat használ, vagy akár gyalázásra méltó tulajdonságokkal vádaskodik, az másodfokú sértést követ el.

18. Tettleges bántalmazás számba vehető minden szándékos egyszerű érintése a testnek, vagy csak ütéssel való fenyegetés is. Az a sokszor elhangzott: tekintse magát arculütöttnek!, szintén harmadfokú sértés. A nő becsületében való megrágalmazása vagy elcsábítása, a hamisjáték vagy más megbecstelenítő cselekmények vádja a tettleges bántalmazás mérlege alá esnek. A megbízottak különös körültekintéssel és óvatossággal lássák el tisztjüket, ha a női becsület ellen elkövetett sértésről van szó. Kölcsönös tettlegességnél mindig az a sértett fél, akit először ért a tettleges bántalom. Ha azonban a tettlegesség viszonzása valamely erősebb sérülést okozott: párbajbíróság ítélete alá bocsátandó a kérdés, kit illetnek a sértett fél jogai. Kivételt képeznek a katonatisztek, akiknek kötelességük a rajtuk esett tettleges sértést azonnal fegyverrel megtorolni. Mindazon sértések, amelyek valakinek erkölcsi vagy családi életét érintik, ilyenek a szülők, vagy nagyszülők ellen elkövetett

sértések, a feleség, a leánygyermek, nővérnek, vagy elsőági unokanővérnek női becsületében való megrágalmazása vagy elcsábítása, a hamisjáték, csalás, sikkasztás, okirathamisítás, lopás, rablás vagy más megbecstelenítő bűncselekmények igazságtalan vádja, még a tetleges sértésnél is súlyosabb elbírálás alá esnek. Akit ilyen sértés ért, az mindig a sértett fél, még akkor is, ha a sértést első felindulásában tetlegesen meg is torolta. A megcsalt férj sérelme a tetleges bántalmazásnál is súlyosabb sértés. A segítők azonban ilyen esetekben legyenek igen óvatosak. Midőn a férj közli velük a kihívás okait, akkor lelkiismeretbeli kötelességük meggyőződni arról, hogy a férj kihívása komoly alappal bír-e s nem csupán féltékenység sugalta föltevés, valamint, hogy az ellenfél is nem csupán a nő iránti lovagiaságból veszélyezteti életét?

19. A nő ellen elkövetett sértés egyenlő értékű az illetőnek védelmére feljogosított férfiún esett sérelemmel. Ha a súlyos sértés anya, nagynya, feleség, leány, nővér, elsőági unokatestvér vagy valamely köztisztelenben álló nőrokon ellen követtetett el, akkor azt mint tetleges sértést kell elbírálni.

20. Minden alaptalan kihívás sértés számba megy. A sértőnek és a sértettnek becsületbeli ügyüket személyesen kell elintézni.

21. Helyettesítésnek helye van: A fiú atya helyett, ha az beteg, ha 60 éves elmúlt, vagy ha a sértő és a sértett között nagy korkülömbőség van és a sértő korban közelebb áll a fiúhoz, mint az apához. Az unokaöcs nagybátyja helyett, ha nincs nagykorú fia, ha 60 éves elmúlt, vagy ha a sértő és a sértett között nagy korkülömbőség van és a sértő korban közelebb áll az unokaöcsökhöz. A nagykorú fivér kiskorú öccse helyett, ha ez a sértések mérlegelésére nem bír elegendő férfias érettséggel és a sértő nagykorú. Ha azonban az apa, nagybátya, vagy kiskorú öcs mint sértő szerepel, nincs helye a helyettesítésnek.

A felelős szerkesztő felléphet munkatársa helyett, ha őt, mint a sérelmes cikk szerzőjét, kiszolgáltatni nem akarja.

22. Egy és ugyanazon sértésért csak egy elégtételt lehet követelni. Ha egy családot, testületet, vagy egyesületet sértenek meg, annak csak egyik, esetleg sorshúzás útján kijelölt tagja követelhet elégtételt. Akit egyszerre többen sértenek meg, tetszés szerint bármelyiktől, de külön-külön is kérhet magának elégtételt. Ha valakinek több azonos természetű elintézendő lovagias ügye van, azokat keletkezésük időszaki sorrendjében köteles elintézni.

III. FEJEZET.

A sértett fél jogairól.

23. A sértett fél jogai: Egyszerű sértés esetén: a fegyverválasztás. Gyalázás esetén: a fegyverválasztás, a párbaj feltételeinek meghatározása. Harmadfokú sértés esetén: a fegyverválasztás, a párbajfeltételek meghatározása. Pisztolypárbajnál a távolság megállapítása.

24. A katonatiszt az őt egyenruhában ért tetleges sértést fegyverrel köteles megtorolni. Az ilyen ügyekből kifolyólag bevezetett lovagias ügyek végleges elintézéséhez előbb be kell várnai a hadbíróági és az esetleges katonai becsületügyi eljárás eredményét.

25. Tetleges bántalmazás által sértett félnek jogában áll a viadalhoz saját fegyverét is használni, ezzel azonban ellenfelét is feljogosítja, hogy saját fegyverét használhassa.

26. A megbízottak tárgyalásának helyét, fegyveres elintézés esetén a párbaj helyét, tekintet nélkül a sértés fokozatára, a sértett (kihívó) fél megbízottai határozzák meg.

27. Aki ügyét bíróság elé viszi, elvesztette jogát, hogy lovagias elégtételt kérjen. A följelentés megtörténte után, még akkor is, ha a sértett időközben bármely okból a pa-

naszföljelentést visszavonta, lovagias elintézésnek elvileg nincs helye. Méltánylást érdemlő esetekben a megbízottak a panasz visszavonása után kérjenek párbajbíróági határozatot. Csak kivételes esetekben lehet a feljelentés idejében történt visszavonása után az ügyet a megbízottak egyöntetű állásfoglalása alapján lovagias úton elintézni. Aki lovagias úton már elintéztet ügyét törvényes útra is tereli, becselenséget követ el. Tiszteknél a kettős elégtételszerzés az állásfelfogásba ütköző cselekmény.

IV. FEJEZET.

A sértő fél kötelességei.

28. Aki sért, köteles a sértettnel elégtételt adni. A sértő köteles elismerni a sértett fél jogait és a megbízottak előtt az elégtételt megadni. Elégtétel adható: bocsánatkérés és párbaj útján.

29. Első- és másodfokú sértéseknél lehetőleg bocsánatkéréssel kell elintézni az ügyet. A megbízottak biztosítsanak maguknak szabad kezet az ügy mikénti elintézését illetőleg. A legszebb elégtétel a bocsánatkérés, midőn a férfi higgadtan, nyugodtan gondolkozza, belátja, hogy tévedett, hogy hibázott és bocsánatot kér. Ezt a fegyverekkel nyújtott elégtételnél is magasabbra kell értékelni. Igen nyomós indokok esetén történhetik az meg, hogy a sértett bocsánatkéréssel nem elégszik meg és fegyveres elégtételt kér. Ez esetben azonban a fegyverválasztás jogát sorshúzás útján kell eldönteni. Ily esetekben kérjünk mindig párbajbíró-
ságot.

30. Ha a sértő tényleges állományú, de a világháborúban vagy egyébként megrokkant tiszt, aki karddal vívni képtelen s ezt hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolja, a kardpárbajt — föltéve, hogy nem tetteles sértést követett

el — visszautasíthatja, köteles azonban a párbaj más, esetleg súlyosabb nemét — ha a sértett követelné — feltétlenül elfogadni.

31. Tetteles sértésekért, vagy a családi állás tekintélye ellen elkövetett sértésekért rendszerint fegyverrel lehet elégtételt adni. A bocsánatkérés visszautasítása a sértett részéről ez esetben jogos és nem is veszi el a sértett fél jogait. — Bocsánatkérésnek még közvetlenül a viadal megkezdése előtt is helye van. Csak igen ritkán fordul elő a párbajok történetében.

32. Ha valakinek párbajképessége kétséges a lovagias ügy mikénti elintézéséhez mindig becsületbíróság döntését kell kikérni.

33. A megbízottak egyoldalúan nem hozhatnak diszkvalifikáló határozatot. Nem a megbízottak hivatása, hogy az ellenfél diszkvalifikálása céljából adatokat, bizonyítékokat gyűjtsenek. A felek erkölcsi minősítésének, azaz párbajképességének kérdésében kizárólag a becsületbíróság dönt. Tisztek párbajképessége nem vonható kétségbe.

34. A sértő fél a párbaj esetleges súlyosbítását illetőleg nem állhat elő semmiféle javaslatokkal.

35. Tényleges szolgálatban álló tiszt, ha sértő, a kardpárbajt nem utasíthatja vissza. Kivétel orvosi bizonyítvány alapján.

V. FEJEZET.

A provokálás.

36. A kihívásnak a sértést követő 24 óra alatt kell megtörténnie. Indokolt esetekben kivételnek is van helye. A megbízottak azonban a késedelem okát elfogadhatóan bizonyítani tartoznak. A lovagias eljárások során állandóan ismétlődő 24 órás határidők a lovagias ügyek késedelem nélküli elintézését célozzák. A becsületen ejtett sérelmek

orvoslása, azaz a lovagias ügyek elintézése, halasztást csak az elkerülhetetlen esetekben szenvedhetnek, de mindenkor az összes megbízottak hozzájárulásával, esetleg ismételt 24 óras meghosszabbításokkal.

37. Ha a kihívás közvetlenül a sértés megtörténte után történik, az ellenfelek kicsérélik névjegyeiket és többé semmiféle vitakozásnak, magyarázásnak, nyilatkozattételnek nincs helye. Ekkor már csak a megbízottak tárgyalhatnak a kérdéses ügyről. A rögtöni személyes kihívást a lehetőségig kerülni kell. Ehhez csak, ha a körülmények kényszerítének, kell folyamodni. Általában a provokálás mindig a két megbízott útján szóbelileg vagy írásban történjék.

38. Sok esetben a kihívás jogosságát azon alapon vonják kétségbe, hogy a kihívás alapját képező, sértőnek minősített kitételek egy perrendszerű eljárás során készült oly peres beadványban foglaltatnak, melyet az illető, mint ügyvéd, védői minőségéből kifolyóan, a védelem érdekében készített. Ügyvédi immunitására hivatkozva, a lovagias elégtételadást megtagadja. A sértő azon álláspontja, hogy az ügyvédi immunitás védelme alatt valakinek egyéni becsületét érintő módon gyakorolhat kritikát, nem helytálló. Eme felfogás a lovagias szellemmel és gondolkozásmóddal ellentétes. Mindenkinél módjában áll hivatalos beadványait az egyéni becsület érintése nélkül, tárgyilagosan szerkeszteni. Ha azonban a tárgyilagosság határait más egyén becsülete rovására átlépte, ezért egyénileg válik felelőssé és ezen mulasztását védői minőségével, az ügyvédi immunitással, hivatásának gyakorlásával fedezni nem lehet. A megbízottak köteleessége megbízójukat ily irányban felvilágosítani és helytelen álláspontjától eltéríteni. Ha ez nem sikerülne, a megbízásukat vissza kell adni, mert oly egyéneket, akik másnak becsületében gázolnak, de a lovagias elégtételadás kötelezettsége alól el nem fogadhatók, minden lovagias alapot nélkülöző indokkal kibújnak, lovagias felfogású férfiak nem képviselhetnek.

39. A megbízottak előtt a való tényállást mindig őszintén fel kell tárni. A megbízottak becsületükkel felelnek a legteljesebb titoktartásért. Semmi körülmények között sem szabad valamit elárulniok azokból a bizalmas tárgyalásokból, amelyeket felükkel folytatnak.

40. Senki sem köteles olyan ügyben megbízást vállalni, ahol a sértett vagy sértő azzal a kijelentéssel „női becsületteről van szó“ a tényállás közlése nélkül akar valakit provokáltatni.

41. Mihelyst valaki ügyének lovagias elintézését két úriemberre bízta, a tényállás, illetve az eseménynek elbírálását, az ügy elintézési módját is azok kezébe fekteti le. Utasításokat adni a megbízottaknak nem szabad. Önerzetes megbízott ilyen kötött megbízást nem is fogad el, azt inkább visszaadja. A felek a megbízással az ügy teljes elintézését azzal adják át a megbízottaknak, hogy részükre teljes szabadkezet biztosítanak és ügyükben szabad és legbőleőbb belátásuk szerint járjanak el.

42. Párbajképes ellenfelek csak akkor küldenek egymáshoz segítők elhívott tanukat, ha a sértett fél olyan kényesnek tartja az ügyét, hogy a sérelmet még megbízottai-val sem akarja közölni. A sértett fél ez esetben a kihívást és a párbajföltételeket írásban, tanuk által közli az ellenféllel, aki viszont tanuk által küldi meg beleegyező vagy tagadó válaszát. A párbaj színhelyén a tanuk egyszerűen tudomásul veszik a felek által megállapított párbajfeltételeket, de a párbajt csak azon föltétel mellett engedik meg, ha mind a két fél becsületszavát adja, hogy tartózkodásuknak semmi más oka nincs, mint azügy kényes természete. A tanuk a felek ezen nyilatkozatát jegyzőkönyvbe veszik, azt velük aláírattják, s azután már csak arra ügyelnek föl, hogy a párbajfeltételek becsületesen megtartassanak.

43. Tisztek között felmerült lovagias ügyekben nem lehet tanukat megnevezni, mert tisztek között keletkezett

becsületügyekben a megbizottaknak a tényállást tartalmazó lovagias jegyzőkönyvet felvenni és felterjeszteni kötelességük, így a lovagias ügy kiinduló pontját képező cselekmény eltitkolásának lehetősége tiszték között el van vágva. A sértést képező cselekmény elhallgatása azért sem lehetséges, mert a tiszték cselekményeikért nemcsak az ellenféllel szemben, hanem a közös állásbecsület követelményeiből folyóan a tisztikarral szemben is felelősséggel tartoznak. A sértett tiszt a sértést képező cselekményt sem hallgathatja el, habár családi vagy más körülményei megkívánják a titoktartást, az egyéni és családi érdekeket a mindenekfölött álló álláskövetelmények alapján a magasabb szempontoknál alá kell rendelni. A sértést képező cselekmény elhallgatása csak a családi állás tekintélye ellen elkövetett esetekben indokolt. A tiszt családtagjainak cselekményeiért, illetve családjá jó hírnevéért is felelős lévén, nem vonhatja ki magát a közös állásbecsület szempontjából történő elbírálás alól, de önkényesen nem mentesítheti a közös állásbecsület és tekintély ellen vétő becsületügyi eljárás alá tartozó sértőt sem.

Ha azonban egy párbajképes polgári ellenfél sérelmét még megbízottaival sem közölné, minek folytán tanui útján értesítené tiszt ellenfelét a párbajfeltételekről. — a tiszt kétségbe nem vonható párbajképességének leszögezése mellett, — a kihívott tiszt képviselhetően, tanuként tiszték is szerepelhetnek. Hasonlóan szerepelhetnek tiszték részéről tanuk akkor is, ha a tiszt mint sértő egy párbajképtelen egyénnel áll szemben. Ha tiszt ügyében tanuk szerepelnek, úgy a párbaj, esetleg fegyveres kiállás módjait tartalmazó megállapítást, illetve feltételeket és lovagias képesítésű polgári ellenfélnél a tanuk által felvett „jegyzőkönyvi nyilatkozatot“ az érdekelt tiszt terjeszti fel. Abban az esetben, ha a kihívó lovagias képesítésű polgári ellenfél a parancsnok jóváhagyására várni nem hajlandó s a lovagias fegyveres elintézésnek a kódexszerű határidőn belül történő lefolytatását szorgalmazza, — miután az ily ügyekben természetük-

nél fogva, a kódexszerűen hivatott becsületügyi fórumok ítélkezése ki nem kérhető, — az iratokat a lovagias fegyveres elintézés után kell felterjeszteni.

Párbajképtelen egyénnel szemben tervbevett kódexszerű fegyveres kiállásoknál azonban a jogosult parancsnok előzetes engedélyét kell kikérni, miért is eme körülményre az ellenfél figyelmét felhívni kötelesség. A fegyveres kiállás lehetőségét párbajképtelen ellenfélnél azért kell a parancsnok döntésétől függővé tenni, mert az ily erkölcsileg nem egyenértékű, felelősségnélküli egyénnel szembeni fegyveres kiállás az érdekelt tiszt egyéni, valamint a közös állásbecsület szempontjaiból nem kívánatos következményekkel járhat. A párbajképtelen ellenfél és annak vártatóan hason minősültségű tanui nem nyújtanak biztosítékot arra, hogy a megállapított feltételeket betartják, pedig a fegyveres kiállás engedélyezésének alapfeltétele az, hogy a megállapított feltételek betartása biztosítva legyen és a tisztet, valamint tanuit újabb, talán súlyosabb sérelem ne érje. Ezért, kivéve a párbajképtelen egyénnel szemben elkövetett tetteles és hason minősítésű sértések eseteit, a fegyveres kiállást csak ama kivételes esetekben szokás engedélyezni, ha ebből várhatóan sem az érdekelt tiszt egyéni, sem a közös állásbecsületre nézve káros következmények nem származhatnak. Ellenkező esetben tehát a sértett tisztet a törvényes elégtételszerzés útjára kell utasítani.

44. Az előljáró, valamint az előljárói viszonyba lépett feljebbvaló és az alárendelt között szolgálatjelzés közben, vagy szolgálati ügyből kifolyólag keletkezett sértés lovagias eljárás tárgya nem lehet. Az ily viszonyban keletkezett ügyek, amennyiben az alárendelttel nyilvánvalóan jogtalanság történt, csak panasz tárgyát képezhetik.

45. A megbízottakat, minden eshetőséggel számítva, feltehetően írásbeli felhatalmazással kell ellátni. A kihívott kívánságára ezt a megbízólevelet fel kell mutatni.

MEGBIZÓLEVÉL.

Alulírott sértve érzem magam, mert dr. Kobold Dénes úr 1940. évi október hó 28-án a Vigadó Filharmonikus hangversenyén Kiss és Nagy urak előtt felölem úgy nyilatkozott, hogy én piszkosan játszom hazárdjátékot és játéktartozásaimat csak elkésve, többszöri felszólítás után fizetem meg. Megbízom Dobai Géza és Dobbus Miklós urakat, hogy ezen sértésekért dr. Kobold úrtól lovagias elégtételt kérjenek és nekik teljes szabad kezét engedve, ügyemet legjobb belátásuk szerint képviseljék.

Budapest, 1940. október hó 29-én, 19 órakor.

*Sebes Márk,
kir. járásbíró
VIII., Rákóczi-út 59.*

Ezt a megbízólevelet azonban a lovagias jegyzőkönyvhöz nem kell csatolni. Az írásbelileg adott tényállás minden szaváért a megbízó felel.

A gyakorlati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a szóbeli tájékoztatások nem képeznek megbízható alapot a lovagias tárgyalások biztos és eredményes lefolytatására. Nem egyszer okozói az ügy elhúzódásának vagy elmérgesedésének, mert a megbízottak az egyszer hallott tényállás alapján azt a jegyzőkönyvben leszögezni nem merik, vagy nem tudják és így a tárgyalásokat feleslegesen újabb információk beszerzése végett ismételtel megszakítják. Helytelenül megállapított tényállások pedig beláthatatlan következményeket vonhatnak maguk után. A megbízólevéllel mindenemű félreértéseknek, utólagos felszólalásoknak vagy kimagyarázkodásoknak elejét vesszük.

46. A kihívás alkalmával a megbízottak röviden előad-

ják jövetelük célját és hangsúlyozottan lovagias elégtételt kérnek. A megbízottak kérjenek félre nem érthető, határozott választ. A kihívottal semmiféle tárgyalásba bocsátkozni nem lehet. Ezt majd megteszik megbízottai. Helytelen a kihívás alkalmával fegyveres elégtételt kérni. A magyarázatkérést kerüljük. A megbízottak tárgyalása folyamán minden kimagyarázódik. Provokáló megbízottak sem botot, sem fegyvert nem vihetnek magukkal. Csak katonatisztek vihetnek kardot.

47. A „magyarázatkérő eljárás” egy igen kedvelt, de nézetünk szerint merőben helytelen gyakorlat, mint neve is mutatja, abban áll, hogy a tényállás földerítése céljából az ellenfelet két megbízott útján magyarázatot nyújtó nyilatkozatra szólítják fel. A kérdés minden lovagias ügyben legelső sorban az, sértve érzi-e magát az illető vagy nem? Ha igen, ellenfelét kihívni köteles. Ha nem, úgy a „magyarázatkérés” egyenesen felesleges. Ennek létjogosultságát egyetlen egy párbajkódex sem ismeri el, amennyiben róla még említést sem tesz. Ugyanis a tényállás földerítésére, mint ezt már említettük, az ellenfelek megbízottai vannak hivatva. Sértő fél állásfoglalása épügy, mint sértette, sohasem lehet objektív, hanem csak szubjektív, de ettől eltekintve, a magyarázatkérést már azért sem lehet lovagias lépésnek minősíteni, mivel sértett fél megbízottai sértő féllel közvetlenül nem tárgyalhatnak, viszont sértő fél sem bocsátkozhatik ily tárgyalásokba, igen helyesen, mivel ilyen viták újabb bizonyodalmaknak lehetnek kútforrásai. Tisztek becsületügyi eljárás alá nem tartozó egyének ama felkérésének, hogy nevükben valakitől magyarázatot kérjenek, fentiek alapján nem tehetnek eleget. Tisztek között a magyarázatkérésnek nincs helye. A magyarázataásra felkért tisztnek módjában áll a magyarázataadás előtt a megfelelő társadalmi formák betartásával kitérni és a magyarázatot kérő megbízottaknak minden ezirányú tárgyalás nélkül tudtára adni, hogy magyarázatait csak megbízottai útján óhajtja megtenni, akiet

ezzel meg fog bírni. Eme eljárásával az ügyet a tiszt részére előírt mederbe tereli, egyben megfelel a becsületügyi szabályzat rendelkezéseinek is, melyek szerint a felmerült lovagias ügyekben a megbízottak a tényállást derítsék fel és foglalják jegyzőkönyvbe. A megbízójuk ügyét a megbízottak intézzék el, nem pedig maga a fél.

48. Ha a kihívandó a lakásán nem volna feltalálható, a megbízottak hagyják vissza névjegyeiket és a kihívást írásban ismételjék meg, vagy térítvevényes ajánlott levélben, vagy a kihívandó lakásán lepecsételt zárt borítékban visszahagyott levélben közölgjék jövetelük célját. Ne használjunk semmiféle felirattal ellátott cégjelzésű hivatalos levélpapírt.

Minta.

Mélyen tisztelt Uram!

Dr. Kordály Dezső ügyvéd úr felkérésére tettük ismétlen tiszteletünket, hogy a Városi Színház előcsarnokában tegnap este történt incidensből kifolyólag nevében lovagias elégtételt kérjünk. Legnagyobb sajnálatunkra egy ízben sem találtuk otthon. Nehogy az ügy céltalan halasztást szenvedjen, kérjük megbízottait kijelölni és felkérni, hogy holnap, f. hó 11-én délután 5 óraker az Urikaszinó írószobájában megjelenni szíveskedjenek.

Vártó, 1940. évi október hó 10-én, délután 5 óraker.

Nemes István,
százados.

Balogh Agoston
főhadnagy.

49. Előfordulhat, hogy a kihívandó talán még aznap elutazott azzal, hogy két nap múlva visszaérkezik. Ez ugyan

teljesen szokatlan eljárás, mert akinek valami kellemetlen afférja volt, annak számolnia kell a provokálással. Ez esetben a gentleman, ha el is távozik lakásáról, otthonában visszahagyja pontos címét, hogy minden órájában a napnak, biztosan feltalálható legyen. Kellemetlen benyomást tesz a megbízottakra, midőn a szobaleánytól ilyen választ kapnak: „A tanácsos úr elment, de hogy hol van és mikor jön haza, nem tudjuk.“ Ellenben annál inkább jól esik hallani az inas következő felvilágosítását: „A doktor úr elment hazulról, de meghagyta, ha két úr keresné, hogy délután 3—6 óráig az ügyvédi kamara évi közgyűlésén kénytelen résztvenni. Onnan teremőrel ki lehet hivatni. Közgyűlés után 6—8 óráig az Urikaszinó olvasótermében tartózkodik. Pont fél 9 óraker ismét itthon van.“ Az esetben, ha a kihívandó ily kritikus időpontban, bár rövid időre is, de tényleg elutazott, a provokálás sürgönyileg is megtörténhetik.

Minta.

Méltóságos Britte Gudemus földbirtokos úrnak

Zsemlyepusztza.

Boldó János kamarás úr megbízásából tiszteletünket óhajtottuk tenni. Kérjük érkezését táviratilag tudatni, hogy fontos látogatásunkat megismételhessük.

Dr. Nagy körorvos.

Dr. Kiss ügyvéd.

Az illető bizonyára meg fogja érteni, hogy mi a távirat tulajdonképpeni célja. Bár a távirat tartalma hivatalos titkot képez, mégis azon elvünkéből kiindulva, hogy lovagias ügyeknél a legmesszebbmenő titoktartást kell betartani, célszerűbb a táviratot a fenti minta szerint megszővegezni. Becsületbeli ügyek elintézése semmiképpen sem tartozik a

nyilvánosság elé. Ezen a téren csak a legmesszebbmenő titoktartás helyes. Ha 48 órán belül nem érkezik válasz, ezt az elégtétel megtagadásának kell minősíteni. Ez esetben egyoldalú a jegyzőkönyv. Lovagias ügyek jegyzőkönyveinek sajtó útján való nyilvánossághozatalától lehetőleg tartózkodjunk. Alapfeltétel a lovagias ügyek elintézésénél a legteljesebb titoktartás.

50. A megbízottak az ellenféllel semmiféle érdemleges tárgyalást ne folytassanak. Azonnali választ kérjenek és a megnevezett vagy kijelölendő megbízottakkal való találkozás órájának és helyének megállapítása után távozzanak. Magatartásuk legyen kimért, de udvarias és előzékeny. Általában a lovagias ügyek intézésénél még a túlzottan előzékeny udvarias magatartás is indokolt.

51. A kihívott akár akar elégtételt adni, akár nem, sohasse tagadja meg megnevezését. Ez a két úr van hivatva nézeteinek tolmácsolója lenni. Sok csúnyán elmérgesedett ügynek lehetett volna így elejét venni. Megbízottak megnevezését tehát ne tagadjuk meg soha.

52. Párbajellenes meggyőződésű egyének sokszor már a megbízottak megnevezésétől is tartózkodnak, holott a lovagias eljárásnak eme bevezető része a párbaj keretében történő lovagias elintézészt annál kevésbé jelenti, mert az ily ügyek elintézése tekintetében a párbajködexek szelleme egyöntetűen a békés elintézészt írják elő. Tehát ez a helytelen és aggodalmaskodó eljárás legtöbb esetben indokolatlan, miért is az érdekeltek figyelmét az adott körülményeknek megfelelően erre fel kell hívni.

Ha a tisztet egy párbajellenes meggyőződésű, de lovagias szempontból kifogástalan polgári egyén a megbízotti tisztség elvállalására kéri fel, a tiszt a megbízást csak az esetben vállalhatja, ha a megbízó polgári egyén, a párbajködex rendelkezésének megfelelően, a megbízással együtt korlátlan meghatalmazást ad, illetve magát eleve kötelezi a

megbízottak jegyzőkönyvi megállapításainak fenntartás nélkül való elismerésére és végrehajtására. (Lásd A—46 Bű. Szab. Füg. 29. pont.)

53. A kihívás pillanatától az ügy végleges elintézéséig az ellenfelek egymással, vagy az ellenfél megbízottaival ne érintkezzenek. Ha ez elkerülhetetlen, az ügyről ne folytassanak megbeszéléseket.

54. Apa és fiú, testvér és testvér, vő és após nem hívhatja ki egymást párbajra. Vérokonok közti párbajt a megbízottak minden lehető eszközzel igyekezzenek megakadályozni. Az ügy békés elintézése érdekében minden befolyásukat vessék latba. Adós a hitelezőjét, míg tartozása fennáll, nem provokálhatja; kártyaadósságok körül keletkezett differenciáknál, nem az adósságról, hanem a sértett fél becsületéről van szó. A kihívás visszautasítható ugyan, de mindenkor csak a megnevezett segédek útján. Ezek közlik az ellenfél segédeivel a kifogásokat. Az ellenfél segédeinek kívánságára a becsületbírósság összehívásának kérését nem lehet visszautasítani.

55. Ha a kihívó a honvédség, vagy csendőrség tényleges, nyugdíjazott, szolgálaton kívül helyezett vagy tartalékos tisztje, annak párbajképessége kétségbe nem vonható s így kihívása sem utasítható vissza.

56. A honvédség és csendőrség tényleges, nyugdíjazott, szolgálaton kívül helyezett vagy tartalékos tisztjeinek párbajképességét kifogásolni s ellenük, miután ők katonai becsületügyi eljárás alá tartoznak, becsületbírósságot kérni nem lehet. Ha egy tiszt ellen, aki mint kihívó szerepel, esetleg haditörvényszéki vagy becsületügyi eljárás volna folyamatban, kihívása ezen alapon vissza nem utasítható, mert a katonai becsületügyi szabályok értelmében a segédek által fölvett jegyzőkönyvet, mely a tényállást és a szándékolt lovagias elintézési módot is tartalmazza, a jogosult katonai parancsnok elé kell terjeszteni, aki a fölmerült lovagias ügy elintézését az eljárás befejeztéig fel szokta függeszteni. A

tiszt párbajképessége addig, míg rendfokozatának birtokában van, kétségbe nem vonható. Így a lovagias eljárások során a tisztek ellen becsületbíróságot kérni nem lehet, mert azokkal szemben csak az A—46. Bü. Szabályzat határozványai szerint lehet eljárni. A becsületügyi eljárások eredményeként hozott jogerős sértő határozat, mely a rendfokozat elvesztését vonja maga után, egyúttal a párbajképesség elvesztését is jelenti és ezzel a folyamatban levő lovagias ügy befejezhető. A Bü. eljárás során hozott marasztaló ítélet, mellyel egyidejűleg a párbajképtelenség is kimondatott, a kódexszerű becsületbíróság marasztaló ítéletével azonos. Így azt egy később felmerült lovagias ügy során a rendfokozatvesztéssel polgári egyénné vált érdekelttel szemben illetékesnek vélt kódexszerű becsületbíróság által felülbíráltatni és hatályon kívül helyeztetni nem lehet. Az a tény, hogy a becsületügyi eljárások során az eljárás alatt állóval szemben hozott ítélet az állásbecsület megsértésére vonatkozik, nem lehet alap arra, hogy az illető egyéni becsületét külön elbírálás tárgyává tegyék, mert az egyéni becsületen felépült állásbecsület megsértését jogerősen kimondó megtámadhatatlan érvényű határozatok csakis súlyos erkölcsi hiányosságokban szenvedő tisztek ellen hozhatnak. (A—46. Bü. Szab. Füg. 25. és 26. pont.)

57. Egyébként mindenkinek jogában áll, a tiszteknek pedig egyenesen becsületbeli kötelességük, hogy valamely tisztnak oly cselekedetét vagy mulasztását, mely — megítélésük szerint — becsületbe ütközik, hogy az érdekelt tiszt előljáró parancsnokságának (hatóságának) bejelentésék. A parancsnok a följelentést, valamint lovagias ügyekben a teljes megállapított tényállást és a szándékolt lovagias elintézés módját tartalmazó jegyzőkönyvet becsületügyi szempontból elbírálja és szükség esetén becsületügyi eljárás útján tisztáztatja. A jogosult parancsnokság döntése, illetőleg a tisztikarnak a becsületügyi eljárás során való ítélezése, a királyi honvédség becsületügyi szabályzata értelmében

egyenlő értékűnek tekintendő egy becsületbírósági határozattal.

58. Jogerős, a tisztí állás becsületét veszélyeztető határozattal befejezett becsületügyi eljárás, miután az érdekelt rendfokozatának és ezzel együtt természetesen párbajképességének korlátlan birtokában marad, egy esetleg felfüggesztett lovagias ügy végleges elintézésének nem képezheti akadályát.

59. A viadalt indokolatlanul halogatni helytelen. A megbízottak hassanak oda, hogy minden fölmerülő akadályt elgördítve, a párbaj mielőbb, lehetőleg az első 48 órán belül megtörténjék.

60. Tiszt csak tiszt bajtársát kérheti fel ügye képviselőjére. Csak végső szükségben (falun való tartózkodás stb.) lehet ezen szabály alól kivételnek helye. Bajtárs a megbízatás elvállalása előtt nem térhet ki. A becsület védelme mindenké felett áll. Ilyen komoly esetekben, még a szolgálat érdekeit is háttérbe kell szorítani. Ne felejtjük, hogy minden egyes bajtárs személyi becsületéből összegeződik a közös állásbecsület. (Lásd A—46. Bü. Szab. Füg. 2. pont lábjegyzetét is.)

61. Ha egy tartalékos tiszt súlyt helyez arra, hogy különösen kényes vagy bonyolult lovagias ügyét hivatásos tiszt bajtársak intézzék el, ebbeli kérelmével forduljon a helybeli katonai állomásparancsnoksághoz. Legcélszerűbb a katonai állomásparancsnokhoz személyesen elmenni, ott előadni ügyét és abbéli kérelmét, hogy miután tényleges tiszt ismerőse nincsen, kéri két hivatásos tisztnek megbízottaként hivatalból való kirendelését. A katonai állomásparancsnok nyomós, kényszerítő körülmények fennforgása nélkül, bizonyára helyt fog adni a kérelemnek.

62. Tiszt a megbízatás vállalását előljáró parancsnokának bejelenteni nem köteles, de ha különösebb nehézségekbe nem ütközik, célszerű a közvetlen előljárót beavatni,

már csak azért is, mert egy idősebb, tapasztalt bajtárs tanácsát fogja meghallgatni.

63. Ha egy fél megbízottai kódexszerűen jártak el, de a fél helytelen állásfoglalása miatt kényszerülten lemondottak, az újonnan felkért új megbízottak ne fogadják el a megbízatást, mert ha azt elfogadják és a fél helytelen állásfoglalását magukévá teszik, csak lovagiatlan felfogásukról tesznek tanubizonyoságot és kódexsértést követnek el.

64. Elvileg megbízatás vállalása elől ne térjünk ki. De a hivatásos tiszt annál határozottabban hátrítsa el magát az olyan ügyeket, melyek politikai háttérrel bírnak. A hivatásos tiszt soha politikai háttérű lovagias ügyekbe ne avatkozzék. (Lásd A—46. Bű. Szab. Füg. 29. pont lábjegyzetét.)

65. A lovagias eljárással, a párbajjal és evvel kapcsolatosan fölmerült költségeket tekintet nélkül arra, hogy ki a sértő vagy sértett, mindkét fél egyenlő arányban köteles viselni. Az orvosok tiszteletdíjait természetesen a felek külön-külön fizetik ki. A közös kiadások tekintetében a megbízottak előzetesen állapodjanak meg. A megbízottak soha semmiféle címen pénzbeli tiszteletdíjat nem fogadhatnak el és csupán készkiadásainak megtérítését kérhetik megbízójuktól.

VI. FEJEZET.

A fegyverek.

66. A párbajnál kétféle szokásos fegyver ismeretes: a kard és pisztoly. Minden más fegyver a rendkívüli párbajok eszköze.

67. A párbajkardok egy párból legyenek. Súlyra, hosszra, alak- és súlyelosztásra nézve teljesen egyformák. A kardok egyformán legyenek kiélesítve és a szükséghez ké-

pest a kardok hegyei egyformán kiélesítve vagy letompítva. Könnyű párbajkardokul általában könnyű, nem túlkeskeny pengéjű úgynevezett olasz párbajkardokat célszerű használni. A túlvékony pengék könnyen elhajlanak, vagy át-
hajlanak. A kardok megfelelő, nagy védőkosárral legyenek ellátva és a penge éle körülbelül 1 mm-nyire legyen kiköszörülve (a szélesre köszörült pengék mélyen csorbulnak ki és a párbaj céljaira többé nem használhatók, mert szakított sebet ejtenek). Amennyiben a felek saját kardjaikat használják, azok a párbajfeltételeknek és fenti követelményeknek feleljenek meg. A gyalogsági és lovassági tisztikardoknak párbajkardokul való használata a párbaj céljával teljesen ellenkezik és ma már nem is szokás. Ha szúrás nincs megengedve, a pengék hegyét egyformán kell letompítani, illetve ellenőrizni, hogy a kardok végén megvannak-e a gombok.

68. A párbajpisztolyok lehetőleg újak és egy párból valók legyenek. Vontescsővű, legyes vagy gyorscsappantyús pisztolyok csak ha az előirt feltételekben mint súlyosbító körülmény vannak beállítva, vehetők használatba. A vontescsővű, legyes, vagy acélgömbös, valamint az úgynevezett gyorscsappantyús, Schneller-rendszerű, vagy Kuchenreiter-féle pisztolyokat, hacsak tetteles sértés vagy a caládi állás tekintélye ellen elkövetett sértés esete nem forog fenn, a segédek mellőzzék. Ha azonban a sértett fél ilyen fegyvereket követelne, ezt a körülményt a jegyzőkönyvben külön ki kell emelni.

69. Ha a sértett fél saját fegyverét is használná, az ellenfél pisztolyának csőhosszától csak legfeljebb 3 centimétert különbözhetik.

70. A segédek becsületükkel felelnek azért, hogy a viadal fegyverei teljesen tiszták legyenek.